

Zadruga.

List za zadružništvo in kmetijstvo.

Last in glasilo „Zadružne Zveze“ v Celju.

Izhaja vsakega 15. v mesecu. Stane na leto 4 K. Uredništvo in upravnništvo je v Celju, Schillerjeva cesta 3. Rokopis se ne vračajo. Naročnina se pošilja »Zadružni Zvezi« v Celju. Cene inseratom po dogovoru. Interurb. telefon šte. 3 Poštnohran. račun št. 72.539. Ponatisi dovoljeni le z navedbo vira.

Vsebina: Tridesetletnica smrti F. V. Raiffeisena. — Zadruge v Dalmaciji v službi prosvete. — Kaj pravijo angleški zadrugarji? — Ljudske banke v Italiji. — Nov način pobiranja žita. — Umetna gnojila postanejo državni monopol. — K vprašanju o podržavljenju ručnikov. — Kako se smejo pregledovati in zaplenjati živila na železnicah? — Poskusno sajenje tobaka na Štajerskem. — katerim rastlinam najbolj ugaja apneni dušik? — Kako gnojimo z apnenim dušikom? — Zadružne in gospodarske novice. — Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Tridesetletnica smrti F. V. Raiffeisena.

Dne 11. t. m. je minulo 30 let, kar je (l. 1888) umrl v Neuwiedu ustvaritelj nemškega kmetijskega zadružništva, Friderik Viljem Raiffeisen, star 70 let. Umrl je v zavesti, da je dobro izvršil svojo življensko nalogo. Z neumorno pridnostjo prožeto z ljubeznijo do ljudstva, je dvigal prapor zadružne ideje in ga vodil vkljub vsem težavam do zmage. Danes si ne moremo niti več predstavljati gospodarskega življenja brez opore zadružništva.

Je čin prave pijetete in spoštovanja do započelnika nesebične in plemenite zadružne misli, če se spominjamo obletnice smrti velikega moža, katerega ideje so našle tudi med našim ljudstvom rodovitna tla in so rodile stoterne sadove.

Zadruge v Dalmaciji v službi prosvete.

»Zadrugar«, glasilo »Zadružnega saveza u Spljetu«, poroča v svoji januarski številki o zanimivem načrtu dalmatinskih zadružnih prvakov glede povzdige izobrazbe med dalmatinskim ljudstvom ter s tem povzdige narodnega blagostanja.

Čujmo: Pri zadružnem Savezu se osnuje »prosvetni odsek«, pri vsaki poedni zadrugi pa se na občnem zboru izvoli »prosvetni odbor«, ki bi naj bil

nekaka vrsta podružnice prosvetnega odseka Savezovega Odbor ima sestaviti popis vseh članov zadrug in jih razdeliti v sledeče skupine:

I. vsi oni člani, kateri ne potrebujejo nadaljne izpopolnitve v čitanju in pisanju; II. člani, ki so še potrebni izpopolnitve; III člani, ki so še analfabeti.

»Prosvetni odsek« Savezov pa bi imel sledečo nalogo:

1. nabavljati ali posredovati nabavo primernih poučnih knjig, strokovnih in ljudskih listov v sporazumu s prosvetnimi odbori oziroma na njih predlog, s posebnim ozirom na krajevne razmere in na poklic članov; navajati odbore k snovanju zadružnih knjižnic in zalagati jih s koristnimi knjigami;

2. snovati zadružne čitalnice, prirejati poučna predavanja na predlog zadružnih odborov o predmetih, ki najbolj segajo v gospodarske in moralne razmere zadružnikov;

3. navajati k obdržavanju analfabetskih tečajev in nabavljati pripomočke za čim enostavnejši, najboljši uspeh;

4. snovati zabavno-poučna, pevska in glasbena društva po krajevnih razmerah.

Zadružni prosvetni odbori bodo tudi prevzeli nabiranje članov za književna društva (Sv Jeronima, Matice Hrvatske itd.)

»Ne bo se smelo« — piše »Zadrugar« — opustiti prebujanja narodne zavesti, vendar pa bo trebalo gledati, da se izogne vsakoršnemu strankarstvu, ker je to kužna bolezen in smrt za naše zadružno življenje. Take zadružne čitalnice bodo ognjišče, s katerega bodo širom dežele le iskre prosvete v vse narodne sloje; mogle bodo vsaj približno dovrševati delo na temeljih, ki jih je položila ljudska šola.«

In dalje piše »Z malo dobre volje se bo moglo mnogo doseči, in bodi nam pri tem vzor pridna čebelica vlač. o fra. Didak Buntić v Širokem bregu (Hercegovina), ki je v kratkem času potem analfabetskih tečajev, s svojim posebnim sistemom, celo svojo županijo in okolico naučil čitati in pisati in danes kar

je naravnost neverjetno — lahko s ponosom reče: »V moji okolici ni več analfabeta.«

Za nadaljni razvoj kulturnega in gospodarskega življenja hrvaškega naroda v Dalmaciji so ti načrti gotovo velikega pomena in nas slovenske zadrugarje mora le veseliti, da so se naši hrvaški bratje v Dalmaciji temeljito začeli pripravljati na boj proti temi, nevednosti, neprosvitljenosti. Le tem potom bodo mogli pospeševati in dvigati narodno blagostanje prevažnega dela našega jugoslovanskega naroda ob — našem morju.

Kaj pravijo angleški zadrugarji?

Nedavno temu se je vršil v Swansea angleški zadrugi kongres, katerega potek in sklepi so iz marsikaterega razloga zanimivi. Dosedaj so angleški zadrugarji stali odločno na stališču, da je zadruga izključno gospodarska organizacija, ki ima služiti samo gospodarskim interesom svojih članov. S to tradicijo je imenovani zadrugi kongres stopil v direktno nasprotje, zakaj z veliko večino je bil sprejet predlog, da se hočejo zadruge v bodoče brigati tudi za politiko ter se aktivno udeleževati volitev, da dobi zadrugištvo tudi svoje zastopnike v parlamentu.

V koliko bo to na nadaljni razvoj osobito angleškega konzumnega zadrugištva ugodno ali neugodno uplivalo, o tem ne bomo razpravljali. S prstom lahko pokažemo na vzglede pri nas v Avstriji in v Nemčiji, kjer so se razne konzumne zadruge socialno-demokratske stranke spremenile v agitacijske tabore ob času volitev, vsled česar je prišlo do mnogih hudih sporov. Mnoge politične stranke, ki socialni demokraciji programatično nasprotujejo, so postale tudi nasprotnice konzumnega zadrugištva.

Da je angleški zadrugi kongres v kljub temu sklenil, potegniti konzumna društva v politični boj, je deloma razlagati tako, da nra, vse člane angleških konzumnih društev pridobiti za eno politično smer. Angleško zadrugištvo je brezdvomno najznamenitejše v sedajni dobi. Koncem 1915 je obstajalo v združenem kraljestvu (Angleško, Wales, Škotsko in Irsko) 1498 konzumnih in produktivnih zadrug; od teh je bilo 1374 čistih konzumnih društev, 2 velenakupni družbi, 3 zadrugi mlini, 37 zadrugi pekarij, 80 delavskih zadrug itd. Članov so obsegale zadruge 3,303.313, od katerih je 3,267.321 odpadlo na prava konzumna društva.

Kot zanimivost navajamo še, da sta se na kongresu v Swansea dva izmed najznamenitejših angleških zadrugarjev, Grennig in Maxwell, izrekla za politično udejstvovanje zadrug.

Ne da bi se spuščali v podrobnosti, prinašamo v naslednjem samo še rezolucije, sprejete na kongresu:

Nacijonalni kongres zadrugičnikov združenega kraljestva želi, označiti vstop zadrugičnega gibanja v politično areno z gotovim izrazom svoje splošne politike

na polju industrijske, socialne in gospodarske reforme in izjavlja, da zasleduje sledeče cilje:

1. uspešno obrambo interesov prostovoljne združitve in zavračanje vsakega neenakega postopanja s strani zasebnikov in upravnih oblasti, ki zadržujejo zadrugični napredek;

2. organizacijo produkcije, distribucije in zamene na zadrugični podlagi v blagor celote;

3. odstranjenje dobičkarske špekulacije s strani zasebnikov in kupčevalskih krogov splošno potom zakonodajne ali upravne akcije;

4. znanstveni razvoj kmetijstva ter gradnjo električnih železnic za prevoz kmetijskih pridelkov v zvezi s primernim izboljšanjem stanovanjskih in mezdnih razmer kmetijskega delavstva;

5. odpravo vseh davkov na živila ter njih nadomeščanje z obdačenjem zemljskih vrednot ter nadaljno zvišanje dohodninskih davkov na velika premoženja;

6. ustanovitev narodne kreditne banke v svrhu pospeševanja razvoja obrti, trgovine in industrije po vojni. Tak zavod naj daje krajevnim oblastim, zadrugam in podjetjem primerno finančno pomoč;

7. prisilno in z javnimi sredstvi izvedeno stanovanjsko reformo, ki odgovarja zahtevam higijene, poštenja in ugodnosti;

8. temeljito izboljšanje sedajnega vzgojnega sistema po narodnih načelih in v takih oblikah, da daje vsem v enaki meri možnost dalekosežne izobrazbe, brez ozira na sedaj vladajoči stroškovni sistem;

9. uspešno parlamentarno kontrolo zunanje politike in javnih naprav dežele, izvršeno od komitejev, kateri so sestavljeni iz zastopnikov vseh strank spodnje zbornice;

10. stopnjevanje, potrebam industrije odgovarjajoče razoroženje vsega v službi armade in mornarice se nahajajočega moštva;

11. zrušenje razrednega in kastnega sistema ter demokratizacijo državnih naprav, bodisi civilne, komercijalne ali diplomatske narave

Ljudske banke v Italiji.

Danes živimo v dobi porajanja raznih denarnih zavodov: ustanavljajo se novi in stari pomnožujejo svoj kapital za ogromne svote. Denar plava med narodi v velikanski množini in vse misli na to, kako ga plodonosno naložiti in organizirati, da bo možno po končani vojni začeti uspešno mirovno gospodarstvo. Ta organizacija denarja pa nam kaže jasno, da gre smer razvoja proti velikemu kapitalu. Kapital narašča v vojski kot hudournik po viharju. S tem pa nastaja vedno večja nevarnost za takozvane male ljudi, za gospodarsko slaba podjetja. Edina rešitev je mogoča v združenju malih sil.

Lep primer nam nudijo laške ljudske banke, ki so laška posebnost, pri drugih narodih nepoznana. Opis njihovega poslovanja nam bo najbolje pokazal njihov velik pomen za povzdigo gospodarstva delavskega in kmetijskega stanu. Ljudske banke je začel v Italiji snovati v 60. letih Luzzatti. Ko je nastala doba narodnega združenja po dolgoletnih vojskah in se je začelo misliti na gospodarsko okrepitev mlade države, so začeli po Schultzejevem vzgledu organizirati nižje sloje v samopomoč. Ena takih organizacij je bila Ljudska banka, Osnovani so prvo leta 1864. v Montolupo Fiorentino. Ko so se obnesli začetni poskusi in je misel take organizacije pronikla v mase, se je ista hitro in močno povzpela. Leta 1898. je bilo že 687 ljudskih bank s 381.000 člani, s kapitalom in rezervami okoli 105 milijonov in s prometom okoli 850 milijonov.

Ljudske banke so urejene demokratično. Akcije so prav male, da jih more nabaviti mali trgovec, mali obrtnik, najemnik in delavec. Navadno so po 5 do 25 lir; nekatere se glase tudi do 200 lir; prevladujejo pa nižje. Zato so tudi akcionarji navadno navedeni sloji Ljudska kreditna banka v Bologni n. pr. je imela v navedenem času med 4382 akcionarji: 936 malih posestnikov in najemnikov, čez 1800 malih trgovcev in 278 delavcev.

Tudi poslovanje teh bank je v prvi vrsti namenjeno slabjšim ljudskim slojem. Tako sprejemajo na eni strani prav male denarne vloge, povprečna višina vlog znaša okrog 30 K. Na drugi strani dajejo tudi prav mala posojila: povprečno 200 — 400 K. Prav mnogo posojil izdajajo delavcem. Banča cooperativa v Bologni n. pr. posluje z večino delavskih družin v mestu.

Pri svojem poslovanju se ljudske banke ne ozirajo le na lasten dobiček, temveč morajo gledati na interes malih akcionarjev in javni blagor. V tem okviru pa izvršujejo vse bančne posle. Jamstvo članov je omejeno. Poslovanje je jako natančno, kar se vidi posebno iz tega, da imajo prav malo izgub. N. pr. leta 1898. so imele Ljudske banke dobička okroglo 7 milijonov, zgub pa okoli 181.000. Zato pa tudi uživajo splošno zaupanje ljudstva. Ko je bila koncem 80. in početkom 90. let težka kriza za laško gospodarstvo in je veliko podjetij in bank propalo, so se ljudje povsod obračali na ljudske banke in najraje njim, ki se niso spuščale v velike špekulacije, zaupali svoje prihranke.

Ljudske banke imajo jako velik pomen za razvoj narodnega gospodarstva v Italiji. Ne glede na okolnost, da so organizirale malega človeka in ga pritegnile v moderni denarni obrat, imajo te banke veliko zaslugo, da so podprle in povzdignile celo združeno gibanje in kmetijski poduk na deželi. Brez njih bi se bile težko kmetijske zadruga v severni Italiji tako razvile in spopolnile, kot so se v zadnjem času. Razširile so tudi jako blagovni promet kmetijskega in delavskega ljud-

stva. Več močnejših bank je osnovalo lastno zavarovalnico za življenje.

Tako vidimo, kako se nabira v ljudskih bankah v prav malih doneskih, odnosno prihrankih, kako se isti s pomočjo bančnih operacij množi in pomnožen služi slabjšim slojem, od koder se je nabral, za razširitev poduka in v gmotno podporo. Na ta način se slabjši sloji oproste velikih kapitalističnih podjetij, uživajoč pri tem vse ugodnosti modernega bančnega prometa, obenem modernizirajo svoje gospodarstvo in spravijo na trg svoje pridelke potom blagovnega prometa svojih bank,

N. G.

Nov način pobiranja žita.

Sedanji način pobiranja žita je že zaradi tega pomanjkljiv, ker je dosegljiva množina žita vedno manjša, in ker so kmetje nele vsled neprimernih cen zgubili interes na intenzivnem poljedelstvu, ampak tudi vsled dejstva, da jim je bila odvzeta vsa pravica razpolaganja s pridelki. Več, nego so mogli pogrešati, so morali oddajati, pozneje pa dostikrat neprimerno slabše semensko blago, krmo itd. dvakrat dražje plačevati nego so sami oddali. Tudi je postopanje s kmeti pri mlinih naravnost muka.

Deželni gospodarski svet štajerski je 16. febr. se posvetoval o novem načinu pobiranja žita in je sklenil, uradu za prehrano predložiti nov načrt. Jemalo naj bi se ne več pri posameznih pridelovalcih, marveč bi vsaka dežela morala spraviti gotovo množino, ki jo razdeli na okraje in občine. Vsaki občini se že pred setvo naznani, kakšno množino mora spraviti in jamči občina solidarno za to, da se predpisani delež pravočasno in v polnem obsegu odda. Kar mu ostane, s tem kmet prosto in poljubno razpolaga; pri prodaji pa se mora držati ravnalnih cen. Če so žetve manjše, se to upošteva. Ko se predpisane množine oddajo, odpadejo mlevne izkaznice in kontrola pri mlinih. Proti občinam in občinarjem, ki bi svoje dolžnosti ne izpolnili, pa bi se postopalo še strožje ko doslej.

Novi način bo imel brezdvomno mnogo za se. Nemogoče bo, da bi se posamezniki mogli odtegniti dolžnosti oddaje, če vsi občinarji solidarno jamčijo. Razbremenjeni bi bili uradniki in železnice. Pobiranje žita po tem načinu bo mnogo cenejše.

Ta način pobiranja nameravajo v jesen uvesti na Štajerskem, predlagajo pa, naj bi se uvedel po vseh drugih deželah.

Umetna gnojila postanejo državni monopol?

Veliko pomanjkanje gnojil bode vzrok, da ne bodo zamogli kmetovalci toliko živil pridelati, kakor bi bilo potreba. Živine bo po vojni vsaj ena tretjina manj, torej tudi živinskega gnoja. Nekoliko se da nadomes-

titi z umetnim gnojem V pošteve pridejo: dušična, kalijeva in fosfatna gnojila. Dušičnata gnojila se dobijo pri plinarnah, v tovarnah, kjer se z elektriko obdeluje apnenec, in v čilskem solitru. Kalijeva gnojila se dobijo v precejšnji merožini v pepelu, največ pa v kajnitru in v kalijevi soli, ki se dobiva navadno v obližu solnih rudnikov.

Fosfatna gnojila dobivajo iz odpadkov pri izdelovanju jekla (Tomaževa žlindra), iz kosti in iz nekaterih rudnin Take rudnine, iz katerih so izdelovali takoimenovane rudninske superfosfate, so dobivali iz Tunisa v Afriki ali pa iz južnih pokrajin Severne Amerike (Floride). Čez morje pa ni več mogoče dobivati takih rudnin, zato tudi ni več dobiti rudninskega superfosfata. Tudi Tomaževa žlindra ni veliko na razpolago, daso pri nekaterih tovarnah za železo kar cele gore odpadkov. Toda železnice ne morejo teh gnojil prevažati, ker primanjkuje vozov in premoga.

Po vojski bodo po umetnih gnojilih gotovo zelo povpraševali. Bati se je, da b zahtevali zasebniki previsoke cene, kar bi stroške kmetovanja zelo pomnožilo. Vlada namerava upeljati monopol za rudninska fosfatna gnojila, in sicer tako, da kamenja, iz katerega se lahko izdelujejo fosfatna gnojila, ne sme nihče drugi izrabljati, kakor državna oblast, ki bo napravila po raznih krajih potrebne tovarne. Državnemu zboru je predložila vlada zakonski načrt, po katerem bo državna oblast smela povsod, kjer se bodo zasledila fosfatna gnojila, narediti potrebne naprave za izdelovanje fosfatnih gnojil. Zemljiškega posestnika, ki bi bil vsled takih naprav oškodovan, bodo primerno plačali. Ako se bo slutilo, da se izrabljanje zemljišča več kot pet let nadaljuje, zahteva posestnik lahko, da se dotična zemljišča ceni in plača. Lastniki zemljišč, kateri so že pred 1. jan. 1918 pridobivali fosfatna gnojila, bodo morali državi prepustiti svoje naprave. Država jim plača škodo s tem, da dobiček, kakoršnega so imeli pred 1. jan. 1. 1914, kapitalizira. Pri tem računu se bode 8% obrestovanje vpoštevalo. Odškodnino bo določevala deželna vlada.

Kdor bi v prihodnje izrabljal fosfatna gnojila, četudi na svojem zemljišču, zapade kazni do zneska 20 000 K.

To so določila zakonskega načrta, ki je že sprejet od poljedeljskega odseka državne zbornice.

K vprašanju o podržavljenju rudnikov.

O podržavljenju rudnikov se je že v raznih časih govorilo v strokovnjaških krogih; vendar do izvršitve ni prišlo, ker finančni položaj ni bil ugoden, dasi je obstojal splošni interes, kakor je pokazalo podržavljenje železnic. Poglejmo torej na kratko popolnoma objektivno prednosti in škodo podržavljenja rudnikov.

Prednosti: a) večja stalnost v pridelovanju, v cenah in pri nastavljenju uradništva; b) manjši vpliv s strani borznega prometa in špekulacije; c) več skupnosti s kmetijstvom in s tem zvezano zemljiško reformo; č) gospodarsko centraliziranje v aprovizaciji delavstva.

Škode: a) najbrže manjši davčni dohodki, a večja vrednost realne posesti; b) manj prilike za naložbo kapitala; c) najbrže slabša izvozna trgovina s premogom, ki bi neugodno uplivala na našo trgovinsko bilanco.

Glede načina in obsega podržavljenja pride v poštev: a) ali se naj nanaša samo na posamezne rudnike ali pa tudi na takšne, ki so s plavži organski zvezani; b) ali se bodo vpoštevali tudi vsi kovinski rudniki, ki so v zasebnih rokah; c) ali se hoče gledati le na zakup objektov ali pa na večji vpliv pri tvorbi cen.

Kako se bo določila vrednost? a) al naravnost z nakupom na podlagi cinitve dohodka; b) ali s prevzetjem prioritetnega dolga ter na vsak način akcij; c) s kombinacijo obeh metod?

Kdaj se izvrši podržavljenje? Samoobsebi umevno se bo izvršilo stopnjema, pri mirnem političnem položaju, pri urejenih valutnih razmerah in nizki obrestni meri, tako da se bo pri sedanjem malem stanju blaga prišlo v okom s tem povzročeni izgubi denarne vrednosti.

Monopoliziranje rudoslednih pravic je le posledica podržavljenja rudniških podjetij.

Kako se smejo pregledovati in zaplenjati živila na železnicah?

Dunajski urad za prehrano je izdal ta-le ukaz glede pregledovanja in zaplembe živil na železnicah:

1. Železniške pošiljatve se smejo preiskovati in odpirati le v navzočnosti poklicanih železniških organov. Pri pregledovanju prtljage na železnicah mora biti navzoč lastnik, oziroma oni, ki ima pravico z blagom razpolagati.

2. Prtljago treba varno odpirati. Paziti je treba zlasti na to, da se zavoji ne raztrgajo in ključavnice ne pokvarijo. Pregledovalec mora imeti za odpiranje zabojev potrebna in primerna orodja. Odprto prtljago treba zopet varno zapreti.

3. Naznačiti se mora, da so bile pošiljatve odprte in sicer tako, da se prilepi nanje pregledovalni listek in da se opremijo vozni listi in spremnice s primerno opazko.

4. Če se pošiljatev zapleni ali če se ji odvzamejo posamezni predmeti, treba napraviti glede tega pri železnici posebno potrdilo, ki se doda voznemu listku ali spremnici.

5. Če se zapleni prtljaga, ali če se odvzame del prtljage, treba dati lastniku za to potrebno potrdilo.

6. Pri pregledovanju prtljage naj se občinstva ne muči z malenkostnim sitnarenjem.

7. Majhne množine živil, do približno skupne teže 10 kg, ki jih vozijo s seboj revnejši ljudje za olajšanje obiteljskega življenja, naj se ne zaplenijo. S prekupci in posredovalci pa je treba najstrožje postopati.

8. Pregledovalci morajo postopati napram strankam odločno, a dostojno.

9. Pregledovalci, ki uradujejo po železnicah med vožnjo, morajo imeti posebne vozne izkaze.

Opozarjamo občinstvo na gorenji razglas. Razvidno je iz njega, v koliko so zaplembe po železnicah nepravilne. V takih slučajih naj se prizadeti pritožijo na pristojno c. kr. deželno vlado, oziroma namestništvo. Če bi tamkaj pritožba ne zalegla, naj se obrnejo na kakega državnega poslanca.

Poskusno sajenje tobaka na Štajerskem.

Tobačna režija je vendar enkrat ugodila vsestranskim željam štajerskih kmetov, da se poskusi z nasadi tobaka. V zadnji seji dež. odbora se je razpravljalo o tem vprašanju, ker je tobačna režija izročila predprave deželnemu odboru. Kulturni poročevalec Franc grof Attems je obširno poročal o tozadevnih načrtih in priporočal za nasade le pokrajine vzhodno od črte Wildon — Pragersko. Nemški mestni zastopniki so se izrekli odločno proti, češ, da se naj raje bavi kmetijstvo s setvijo žita in pridelkov, ki so potrebni za prehrano; slov. odbornik dr. Verstovšek je odločno ugovarjal tem predlogom, ker bi se na ta način deželi odtegnila nova panoga, za katero so se že toliko potegovali razni zastopniki kmetijstva. Poskusi bodo pokazali, če se tobak obnese in če tudi donša več dobička kakor drugi nasadi. Zlasti se je pa zavzel dr. Verstovšek za slovenski del dežele. Zopet so se našli strokovnjaki, ki so trdili, da na Sp. Štajerskem podnebje ni ugodno. Odbornik dr. Verstovšek je to trditev zavračal. Češ da bodo šele poizkusi dognali, koliko je na tem resnice. Stavil je predlog, da se tudi vzame v poštev celjsko okrožje in ozemlje ob Sotli in Savi. Njegovi predlogi so se sprejeli.

Opozarjamo posestnike na razpis in pojasnilo v »Gospodarskem Glasniku« (glasilo c. kr. kmetijske družbe) od 15. t. m.

Gospodarji, ki bodo hoteli poskušati z nasadi, bodo morali prijaviti, da so pripravljeni skleniti pogodbo. Seme se bo dalo brezplačno. Približno se dobi na ha (1 ³/₄ orala) 10 mq tobaka, katerega plača tobačna režija stot po 159 K, če je dobre kakovosti. Leta 1918 se bo nasadilo na Štajerskem za poskušnjo samo 20 ha zemlje s tobakom.

Katerim rastlinam najbolj ugaja apneni dušik?

Najhvaležnejše rastline za to gnojilo so zimska pšenica, oves in krompir. Izplačata gnojenje pa tudi rž in ječmen. Dober je sicer tudi za peso, vendar za njo ne more nadomestiti drugih dušičnatih gnojil. Za peso ostane pač vedno le gnojnica najboljša hrana. Učinek apnenega dušika na peso zboljšamo, ako istočasno gnojimo s kajnitom ali kalijevo soljo.

Ozimna pšenica najbolje uspeva, ako je pognojena z apnenim dušikom. V težkih zemljah ji nudimo vso množino že v jeseni, 6 do 8 dni pred setvijo; v lažjih pa eno tretino v jeseni, dve tretini zgodaj spomladi po vrhu ozimne; tedaj pa je dobro, da jo podbramamo. Mnogokrat se gnoji s celo množino spomladi, kar pa ni ravno priporočljivo.

Ozimni rži gnojimo kakor pšenici.

Za ozimni ječmen podorjemo polovico apnenega dušika v jeseni, polovico potrosimo in podbramamo vrh setve spomladi.

Pri vseh jarinah podorjemo ali podbramamo to vrsto dušika nekaj dni pred setvijo, ali pa tudi že v jeseni. Gnojiti jarinam po vrhu, ko so že vzrasle, ni priporočljivo. Najbolj dovzeten za to gnojilo je oves. Mnogo manj ga izkoristi ječmen. Gnojenje po vrhu se upotrebi samo tedaj, ako hočemo z njim uničiti plevel. Jara pšenica in jara rž rabita ravnolotliko apnenega dušika, kakor ozimne, le da ga moramo vsega podorati pred setvijo, in sicer zgodaj spomladi, da dobi kaleča rastlina takoj primerno hranilo in se lahko hitro razvije.

Koruza je zelo hvaležna za apneni dušik in nam da posebno močno in obilno zrnje. Podorjemo ga pred setvijo.

Krmska in sladkorna pesa izkoristite ta dušik, toda le tedaj, če se jim ga podorje nekaj dni pred setvijo. Gnojenje vrh setve zna škodovati rastlinam ter jih osmiliti.

Krompir izrpa ves dušik, ki mu ga damo pred saditvijo; ne smemo pa mu dajati prevelikih množin, drugače nam požene premočno v steblovje.

Tudi za travnike se je izkazal apneni dušik kot izvrstno gnojilo, le močvirnih tal s kislavo travo ne smemo z njim potrositi, ker tam več škoduje, kakor koristi. Na bolj vlažnih travnikih je priporočljivo jesensko gnojenje, druge pa potrosimo rajši zgodaj spomladi, po možnosti že januarja ali februarja, v kolikor to dopušča vreme. Najlepše se trosi zmešan skupaj s kajnitom in Tomasevo žlindro. Če pa k temu travnik še dobro pobramamo, smo lahko gotovi najboljšega uspeha. Prepozno gnojenje, ko začne trava že poganjati, škoduje travni ruši.

Vinogradi. Apneni dušik je zelo umestno gnojilo tudi za trto in učinkuje dobro še drugo leto po uporabi. Trosi se ga zmešanega s kajnitom in Toma-

ževo žlindro ter se ga podkoplje kolikor mogoče globoko, da nam plevel preveč ne nagaja. Tudi tukaj je najboljšje jesensko gnojenje in okopavanje. Če pa takrat nismo prišli do tega dela, storimo to pozimi ali zgodaj pomladi. »Km.«

Kako gnojimo z apnenim dušikom?

Apneni dušik je zelo jedko in nevarno gnojilo zaradi česar moramo biti pri trosenju istega na njivi previdni, kajti škoduje očesu, kakortudi žlezam v nosu ustih in goltarcu. Dobro je rabiti pri takem delu očala kakor jih imajo avtomobilisti, ki branijo prahu, da ne pride v oči. Usta in nos se zaveže s kako ruto, ki dopusti dihanje ali prahu ne pusti skozi. Trositi treba tako, da se napravlja čim manj prahu. Ob vetru ne smemo gnojiti ž njim. Dobro je tudi pred trosenjem zmešati ga z zemljo, da manj praši. Ko gnojimo po vrhu setve, naj se to zgodi le ob lepem vremenu, ko so rastline suhe in ne orosene, drugače požge jedkost nežna peresa in rastline potrebujejo več časa, preden se zopet opomorejo. Ako smo pa zamudili pravi čas gnojenja, potem rajši malo počakajmo, da se rastline toliko okrepcajo, da jim to gnojilo ne more več škodovati.

S superfosfatom in z amonijevim sulfatom ne smemo mešati tega gnojila, kajti v tem slučaju bi se fosforna kislina združila z apnom ter postala v vodi neraztopna in gnojilo ne bi delovalo v polni meri. Ravnotako ne smemo gnojiti ž njim istočasno s superfosfatom, ampak vedno nekoliko dni prej, da se v zemlji že razkroji, ko pride superfosfat šele vanjo. Takoj po trosenju moramo ga tudi podorati, podkopati ali pobranati, da se zmeša z zemljo in se začne razkrajati, da dobi rastlina ali seme, ki pride v zemljo, takoj primerno hranilo za uspevanje. Ako hočemo setvi gnojiti istočasno s kajnitom in Tomaževo žlindro, potem storimo prav, ako vsa ta tri gnojila zmešamo skupaj in jih naenkrat trosimo. Tedaj se apneni dušik skoro nič več ne praši. L.

Zadružne in gospodarske novice.

Izkaznice za meso se uvedejo. Tako je sklenil 12. t. m. prehranjevalni urad. Preskrba z mesom se bo državno organizirala in klanje centraliziralo.

Zlat in srebrn denar s podobo cesarja Karla bodo začeli baje kovati.

Mnogo lesu potrebujejo za gospodarsko vzpostavljenje Bukovine; za enkrat 120.000 m³. Ponudbe je poslali do 26. t. m. na oddelek za vzpostavitev pri c. kr. bukovinski deželni vladi.

Ogrski volji za Avstrijo. Z Dunaja poročajo, da bodo Ogri dali v marcu, aprilu in maju po 10.000 volov v Avstrijo.

Izmenjava moke med Avstrijo in Nemčijo se bo vršila baje v prihodnje na ta način, da bomo mi dajali koruzo in zdrob, Nemci pa nam belo moko. Če bo le res!

Državna zveza avstrijske industrije se je dne 24. t. m. osnovala na Dunaju.

Centralna banka čeških hranilnic zviša osnovno glavnico od 25 na 50 milijonov kron.

Osrednja češka gospodarska zveza za Šlezko je obsegala v l. 1917: 129 krajevnih gospodarskih društev z 3600 člani, zvezo čeških gospodarskih društev (rajfajzovk, posojilnic, osrednje kmet. skladišče in druge zadruge) z 117 zadrugami, 64 drenažnih zadrug, in 35 raznih drugih zadrug in društev. Članov izkazuje vse te organizacije nad 20.000; od teh jih odpade približno 5000 na društva in 15.346 na zadruge.

Moravska agrarna in industrijska banka v Brnu je sklenila zvišati delniško glavnico od 14 na 18 mil. K.

Znamenita obietnica bo 1. maja t. l. Mine 700 let, kar je bil rojen Rudolf Habsburški, ustanovitelj naše vladarske rodbine

Cerkveni oklici se bodo, kakor se poroča, v bodoče opravljali tako, da se imena zaročencev ne bodo naznanila raz prižnice, ampak pismeno z lepaki na cerkvenih vratih.

Alpinska montanska družba bo plačala letos 26 K dividende (lani 50 K).

Znamke s podobo cesarja Franca Jožefa I. po 15, 20, 25 in 30 vin.; dopisnice, dvojne dopisnice in zalepke so izgubile s 1. marcem 1918 svojo veljavo. Tekom marca pa se nerabljene lahko pri vseh poštnih uradih brezplačno zamenjajo za nove.

Veseli dogodek v cesarski rodbini. Dne 10. t. m. je cesarica rodila princa. Mati in princ sta zdrava.

Poletni čas bo zopet uveden s 1. aprilom, katerega dne ob 2. uri zjutraj se morajo ure za eno uro naprej poriniti; poletni čas bo trajal do 29. sept. ob 3. uri zjutraj, ko bo treba zopet uro nazaj potisniti.

Hrvaška deželna banka v Zagrebu je imela v l. 1917 1.615.638 K čistega dobička napram 763.554 K v l. 1916. Razdelila bo 9% (= 18 K) dividende napram 8% za l. 1916.

Odpust treh najstarejših črnovojniških letnikov. Cesar je dne 13. t. m. s posebnim poveljem zaukazal, da se imajo odpustiti črnovojniški rojstnih let 1867, 1868 in 1869 (razen gažistov v p. in v razmerju izv. sl.) in sicer: letnik 1867 začeni s 15. marcem, najkasneje do konca maja t. l.; letnik 1868 začeni s 1. jun., najkasneje do 15. sept. t. l.; letnik 1869 začeni s 16. sept. najkasneje do 31. dec. t. l.

Avstrijska industrijska in trgovinska banka na Dunaju izkazuje za l. 1917 čistega dobička 1.002.476 K (napram 725.275 K v l. 1916). Delila bo 6%no dividendo (l. 1916; 5%). Osnovno glavnico zviša za 4 milijone kron.

Zopetno pregledovanje letnikov 1894 — 1899 se bo vršilo od 11. do 30. aprila. Med 18. in 23. t. m. se mora vsakteri izmed teh letnikov javiti pri občini bivališča.

Dalmatinsko parobrodstvo — združeno. Poročajo, da so parobrodne zadruga »Unione«, »Naprijed« in »Dubrovačka parobrodna plovitve« sklenile se združiti v eno parobrodno akcijsko družbo z akcijsko glavnico 25 milijonov kron.

Praktische Zins-Tafeln za hranilnice in posojilnice je sestavil C. A. Schwippel v Brnu za $3\frac{3}{4}$, 4, $4\frac{1}{4}$, $4\frac{1}{2}$, $4\frac{3}{4}$ in $5\frac{0}{10}$, ki se lahko rabijo za semestralno, mesečno, polmesečno in dnevno obrestovanje. Vzajemno tabelo za $3\frac{3}{4}\%$ obrestovanje. Tabele so sestavljene za $\frac{1}{2}$, 1, $1\frac{1}{2}$, 2, $2\frac{1}{2}$, 3, $3\frac{1}{2}$, 4, $4\frac{1}{2}$, $5\frac{1}{2}$, 6, $6\frac{1}{2}$, 7, $7\frac{1}{2}$, 8, $8\frac{1}{2}$, 9, $9\frac{1}{2}$, 10, $10\frac{1}{2}$, $11\frac{1}{2}$ in 12 mesečno obrestovanje tako, da se od glavnice od 1 — 1000 K čitajo takoj obresti, samo obresti za tisočake od 1000 — 50.000 K so ali zgoraj ali spodaj dotične tabele navedene. Obresti se torej na najkrajši in najlažji način izračunajo, zato se lahko vsem denarnim zavodom najtopleje priporočajo. Dobe se v založništvu Ed. Strache v Warnsdorfu. Tabele za posamezno $\%$ obrestovanje stanejo s poštnino vred 4 krome 79 vinarjev. Kocbek.

Ravnalne cene za kisko repo. Osrednja komisija za presojanje cen je določila z odlokom z dne 20. jan. t. l. naslednje ravnalne cene za kisko repo: 1. ravnalna cena za pridelovalca od obratovališča za 100 kg 113'13 K; 2. ravnalna cena za pridelovalca, ako blago postavi v odjemalčevo obratovališče (ako v stanovališču pridelovalca) ali, ako blago dostavi na bližnjo železniško postajo in pride sam po prazno posodo, za 100 kg 119'13 K. Repnice (repne vode) ne sme biti več kakor $8\frac{0}{10}$.

Vinogradništvo na Turškem se skuša vkljub vojnim razmeram dvigniti. Na eni strani skrbi za boj proti raznim trsnim boleznim, pri čemur uživa vinogradništvo podporo vlade (z nabavo žvepla, ameriške trte itd.), na drugi strani pa organiziranje v društvih, ki omogočajo boljše prodajo vina. L. 1917 v Magneziji ustanovljena banka vinogradnikov je lep vzgled. Kapital banke znaša 150.000 turških funtov razdeljenih na 30.000 akcijskih. Banka ima prvo nalogo ščititi vinogradnike pred špekulanti, ki — izrabljajoč trenutne denarne stiske vinorejcev — že pred trgatvo po skrajno nizkih cenah predkupujejo vino. L. 1914 se je iz Turčije izvozilo 7,620 315 kg vina, povečini v Egipt in na Nizozemsko; v Avstro-ogrsko je prišlo 664.086 kg, v Nemčijo 627.929 kg. Vrednost v navedenem letu izvoženega vina je znašala 8,611.192 pjastrov.

Vinoreja v Kaliforniji se je v zadnji dobi silno povzdignila; kalifornijska vina se izvažajo v prvi vrsti v Združene države, pa tudi na Angleško, v Švico, Nemčijo, osrednje-ameriške republike, na Kitajsko, Japonsko in druge iztočne dežele. V kalifornijskih vinogradih je investiranih nad 100 milijonov dolarjev (1 dolar =

K 4.935 v mirnih časih!); vinogradniški delavci zaslužijo letno nad 25 milijonov dolarjev. V zadnjih 10 letih se je vinska produkcija v Kaliforniji več ko podvojila. Sladka vina igrajo glavno ulogo. Zemeljske in podnebne razmere v Kaliforniji so silno podobne onim na Francoskem, v Italiji in na Španskem. Trto so zanesli tja frančiškani; dali so si jo prepeljati iz Španske. Ena teh trt — stara nad 100 let — se še nahaja v nasadih misijonskega samostana in daje letno še sedaj 2 toni (1 tona = 1016'05 kg) grozdja. 53.829 acrov (acre = 0'70677 ha) je posvečenih pridelovanju namiznega grozdja, 128'217 acrov pa pridelovanju vina.

Zvišanje kapitala na Ogrskem tekom vojne. Iz poročila budimpeštanskega borznega sveta posnemamo, da je od 25. jul. 1914 zvišalo 84 bank svojo delniško glavnico za 23'24 milijonov kron na 929'4 mil. K; 6 hranilnic za 44'6 mil. K na 1537 mil. K; 4 parni mlinci za 4'9 na 26'7 mil. K; 9 rudnikov in opkarn za 24'1 na 66'1 mil. K; 6 železnarn in strojnih tvornic za 23'9 na 60'2 mil. K; 4 prometna podjetja za 20'2 na 48'8 mil. K; 19 raznih podjetij za 44'3 na 83'2 mil. K. Vsa zvišanja kapitala znašajo torej 389'9 mil. K. Nekatera v zadnjem času izvršena zvišanja še niso v poročilo privzeta.

Francoska banka v vojni. Izkaz francoske banke z dne 20. dec.: zlata v blagajni 2,311.740'000 (+ 8,660.000) frankov, zlata v inozemstvu 2,037,108.000 frankov, gotovine v srebru 247,411.000 (+ 1,546.000) frankov, terjatev v inozemstvu 804,045.000 (+ 27,297.000) frankov, od moratorija neprizadete menice 813,938.000 (+ 13,269.000) frankov, podaljšane menice 1,142,167.000 (— 1,725.000) frankov, predujmi na vrednostne papirje 1,196,012.000 (+ 42,034.000) predujmi državi 12,700,000.000 (— 300,000.000), posojila zaveznikom 3,215,000.000 (+ 10,000.000), cirkul. not 22,353,770.000 (— 467,382.600), gotovina v trezorju 155,116.000 (+ 116,057.000), zasebna gotovina 2,894,229.000 (+ 11 mil. frankov).

Posojilnica na Cvenu je — kakor poročajo listi — sklenila odstopiti od graškega verbanda in vstopiti v slovensko zadružno zvezo. Še je več drugih posojilnic na slovenskem Štajerskem, ki bi naj sledile

Blagovni promet Zadružne Zveze v Celju.

Tiskovine za računске zaključke.

Opozarjamo, da imamo v zalogi inventurne izvečke iz glavnih knjig z naslovnimi ovitki, dalje računске zaključke za posojilnice in mlekarne Članicam priporočamo, da naročajo pri nas tisek računskih zaključkov; iste pri tem lahko obenem pregledamo. Dalje imamo v zalogi tiskovine za glavne knjige hranilnih vlog in posojil, blagajniške dnevnike, opravilne zapisnike, izkaze o rentnini in neposrednih pristojbinah,

zapisnike za seje načelstva, nadzorstva in občne zборе (zaradi velike zaloge oddajamo te zapisnike zelo po ceni), opomine za obresti in podaljšanje posojil ter vse za posojilniško poslovanje potrebne knjige in tiskovine. Kdor kaj potrebuje, naj hitro naroči, da dobi še svoje tiskovine po primerni ceni. Cene tiskovinam vsled hudega draženja papirja in tiskarniškega dela skokoma rastejo.

Superfosfata

se letos glasom odloka poljedeljskega ministerstva ne bo dobilo za male kmetovalce; ministerstvo hoče v superfos-

at oddati veleposestnikom. Upamo, da se bode manjše kmetovalce prezrlo tudi pri rekvizicijah

Žveplenokisli amonijak.

Ker še ne vemo, če bode to gnojilo na razpolago ali ne, so naročila zanj brez pomena

Žlindra

za pomladansko gnojenje je že vsa oddana.

Kose

7 in 8 pesti bomo imeli od maja naprej v zalogi. Ker pridejo jako poceni, prosimo takojšnjih naročil. Zloženo bodo v zaboje po 100 komadov.

Posojilnica na Vranskem

vabisoje p. n. zadružnike

k rednemu občnemu zboru

na nedeljo 24. marca 1918 ob 3. uri popoldne v zadružno pisarno na Vranskem h. št. 91.

Ako bi občni zbor ob treh ne bil sklepčen, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, kateri sme brezpogojno sklepati.

Spored:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo nadzorstva.
3. Potrjenje računa za leto 1917.
4. Poraba čistega dobička.
5. Volitev načelstva i nadzorstva.
6. Nasveti.

Načelstvo.

Vabilo na

11. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Središču

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

ki se ima vršiti na velikonočni pondeljek dne 1. aprila 1918 ob 2. uri popoldan v posojilničnem prostoru s sledečim sporedom:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva.
2. Potrjenje računa za l 1917 in razdelitev čistega dobička.
3. Volitev treh članov načelstva.
4. Volitev nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Ako bi ne bili sklepčni, se vrši eno uro pozneje drugi občni zbor, ki je sklepčen brez ozira na število pričujočih ali zastopanih društvenikov.

V Središču, 1. marca 1918.

Hranilnica in posojilnica v Središču,
registrov. zadruza z neom. zav.

J. Klemenčič.

J. Šinko.

Vabilo na

26. redni občni zbor

Posojilnice v Framu

registrovane zadruge z neomejeno zavezo

ki se vrši v četrtek, 21. marca t. l. ob 3 uri popoldne v posojilnični pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva in nadzorstva za leto 1917
2. Odobrenje računskega zaključka za l. 1917.
3. Sklepanje o porabi čistega dobička.
4. Volitve načelstva in nadzorstva.
5. Slučajnosti.

Fram, dne 1. marca 1918.

K. Černej
rav. namestnik.

Fr. Pirkmeler
ravnatelj.

Vabimo na

28. redni občni zbor

ki se vrši v nedeljo dne 24. marca 1918 od 1. uri popoldne v zadružni pisarni v lastni hiši.

Dnevni red:

1. Poročilo o poslovanju v letu 1917. in odobrenje računskega zaključka za leto 1917.
2. Razdelitev čistega dobička.
3. Volitev načelstva
4. Volitev računskega pregledovalca in njega namestnika.
5. Slučajnosti.

V Vitanji, dne 10. marca 1918.

Posojilnica v Vitanji,

registrovana zadruza z neomejeno zavezo.

Načelstvo.

Opomba. V slučaju nesklepčnosti občnega zbora ob 1. uri se vrši isti ob 2. uri popoldne v smislu § 35. al. a zadružnih pravil.